

De ontluisterende ervaringen van een Haagse bijstandsgerechtigde met de reïntegratie-industrie (deel 1)

<http://www.doorbraak.eu/de-ontluisterende-ervaringen-van-een-haagse-bijstandsgerechtigde-met-de-reïntegratie-industrie-deel-1/>

30 april 2015

Gemeente Den Haag

Wil je graag worden uitgebuit als dwangarbeider? Klop dan even aan bij Sociale Zaken van de gemeente Den Haag.

Dit is mijn persoonlijke ervaringsverhaal over de bijstandspraktijk in Den Haag, waaronder ook dwangarbeid. Ik hoop dat ik daarmee andere bijstandsgerechtigden kan aanmoedigen om ook hun stem tegen het onrecht van het bijstandsbeleid te verheffen, onrecht dat ons terugwerpt naar de tijd van voor de verzorgingsstaat, een eeuw geleden. Hieronder het eerste deel van mijn verhaal.

Ik ben 55 jaar geleden geboren in Zwitserland. Ik heb de Oostenrijkse nationaliteit en leef sinds september 2012 met mijn inmiddels tienjarige zoon in Nederland. Ik ben een alleenstaande ouder. Van beroep ben ik freelance vertaler en taaldocent. Ik ben op universitair niveau opgeleid. Nadat ik mijn voornaamste inkomstenbron verloor, moest ik een bijstandsuitkering aanvragen. De regeling van de bijstand leek op het eerste gezicht eerlijk

genoeg: in ruil voor financiële steun zou ik proberen om zo snel mogelijk weer betaald werk te krijgen. Ik moet toegeven dat mijn vertrouwen in dit soort sociale steunstructuren toen nog een beetje naïef was.

Vertraging

Al snel werd ik geconfronteerd met vertraging, ambtelijke controledrift en andere problemen. Om te beginnen kreeg ik een paar maanden lang geen enkele reactie van de gemeente Den Haag op mijn bijstands aanvraag, die ik in april 2014 had ingediend. In juni besloot ik daarom om bij de gemeente te gaan klagen over de lange tijd die Sociale Zaken blijkbaar nodig had om op mijn aanvraag te beslissen, terwijl ik me in een financiële noodtoestand bevond. Voorafgaand aan de klacht, belde ik talloze keren naar Sociale Zaken, en iedere keer werd ik afgescheept en in verwarring gebracht. Ik kreeg steeds incomplete, onjuiste, misleidende, foutieve en voortdurend veranderende informatie over de trage besluitvorming: “het is erg druk geweest”, “we missen nog gegevens over u”, “over een paar weken zullen we op uw aanvraag beslissen”, enzovoorts. Maar toen de maximumtermijn van reageren was verstreken, stemde men erin toe om me een gedeeltelijke uitkering te geven, driekwart van het hele bedrag, omdat ik nog steeds een klein beetje inkomen had. Men wilde me geen hele uitkering geven, waardoor ik het extra geld had kunnen reserveren voor mijn kind en voor incidentele en onvoorziene uitgaven, in geval van een noodsituatie of een medisch probleem.

In september werd ik voor de eerste keer opgeroepen door het Werkplein. Ik had een gesprek met twee aardige dames. Ze hoorden over mijn persoonlijke omstandigheden en testten het niveau van mijn Nederlands via de Taalmeter. De resultaten waren goed: 24/24. Ik heb er altijd plezier in gehad om talen te leren. Drie talen beheers ik uitstekend, en bij drie andere zit ik op een voldoende goed niveau. Niettemin ondervond ik wat moeilijkheden bij het leren van Nederlands. Tot nu toe zit ik op een A2-niveau, een beginnersniveau. Ik kan Nederlands op een acceptabel niveau lezen en begrijpen, en eenvoudige gesprekken voeren.

Inpeperen

Na de test werd ik naar mijn eerste en enige consulent gestuurd, en ook nog naar een soort workshop over het gebruik van de naschoolse opvang voor mijn kind. Die bijeenkomst duurde de hele ochtend, terwijl ik de informatie in vijftien minuten op papier had kunnen doornemen. Ik verloor daardoor vijf uur van mijn kostbare tijd. De inhoud van de workshop bleek te zijn gericht op mensen die geen kans hadden gehad op “goed” onderwijs. De opzet van de workshop was demagogisch. Er werd gebruikt gemaakt van kaarten, eenvoudige aantekeningen en sullige plaatjes. Ook werden er een soort spelletjes ingezet die de deelnemers aan de workshop moesten overtuigen van het nut en het belang van naschoolse opvang. Voor de deelnemers met een islamitische achtergrond hadden de begeleiders van de workshop ook nog een paar aardige woorden klaar: “Alles dat we uw kind geven, is halal”.

De workshopgroep bestond uit tien mensen, vooral vrouwen. Er was maar een man met zijn vrouw meegekomen. Iedereen moest in het bijzijn van de anderen allerlei privégegevens over zijn leven openbaar maken. Hoewel de begeleiders semi-vriendelijk probeerden over te komen, hadden ze toch vooral een rigide en overweldigende attitude. De workshop was als een soort brainstormsessie opgezet om onwillige vrouwen over te halen en hen in te peperen dat het toch echt de beste oplossing zou zijn om hun kind in een crèche achter te laten, gedurende de tijd dat zij buitenshuis aan het werk zouden zijn. De vrouwen kregen ook te horen dat de tijd van de slavernij voorbij was, toen ze thuis moesten blijven en hun man geld ging verdienen. Als ze een man hadden, dan kon hij toch ook voor hun kind zorgen? En als ze alleenstaande moeders waren en kinderoppas nodig hadden, dan zouden er genoeg mogelijkheden zijn om dat uit te besteden, bijvoorbeeld aan grootouders, gastouders, andere familieleden en zelfs burens (“Vraag het hen gewoon. Je weet immers niet of ze op je kind willen passen als je het niet vraagt.”).

Hersenspoelen

Opvallend was overigens dat vrouwen met baby's en peuters waren uitgesloten van de workshop. Weliswaar waren ze net als ik opgeroepen om te verschijnen bij het Werkplein aan de Neherkade en hadden we met elkaar een half uur moeten wachten, voordat we een voor een “het klaslokaal” konden binnengaan. Maar de vrouwen met hele jonge kinderen werden geweigerd voor de workshop. Zij kregen te horen dat ze zelf een kinderoppas moesten zoeken. Sommigen van hen waren borstvoeding aan het geven, anderen hadden slapende baby's in de kinderwagen liggen. Ze werden respectloos behandeld door het personeel, als een soort tweederangs burgers. De meeste van die vrouwen hadden een “allochtone” herkomst, en het overgrote deel van de managers en trainers duidelijk niet. Dat zegt genoeg. Dat de moeders met hele jonge kinderen niet werden toegelaten tot de kleine workshopgroep van te hersenspoelen bijstandsgerechtigden, leek me nogal absurd. Gelet namelijk op wat ik tot dan toe had gezien van de Nederlandse samenleving, scheen het me toe dat men er in dit land best in was geslaagd om in uiteenlopende situaties kindervoorzieningen te regelen, met leuke kleine stoeltjes en tafeltjes, speelgoed, boeken, kleurpotloden en ander materiaal voor kleine kinderen om hen bezig te houden. Die voorzieningen zijn er bij de huisarts, in winkels, café's, bibliotheken, kantoren en zelfs bij de rechter.

Vrouwen die niet “autochtoon” zijn en die via hun socialisatie zouden hebben meegekregen dat ze thuis reproductieve arbeid behoren te verrichten, werden tijdens de workshop stevig aangemoedigd om zichzelf zo snel mogelijk om te toveren tot wat vrouwen in een moderne samenleving zouden worden geacht te doen: moeder zijn en bovendien buitenshuis werken. Vooral vrouwen met een islamitische achtergrond kregen dat te horen. Dat was bijvoorbeeld het geval bij een vrouw die samen met haar man aan de workshop meedeed (let wel: hij was de enige mannelijke deelnemer; 85 procent van de groep was of “niet-westers allochtone” of afkomstig uit voormalige Nederlandse

koloniën). Ze waren een Turks paar, zichtbaar religieus en met vier kinderen, van wie twee onder de vijf jaar. Hij was baanloos en zij had hier en daar wat inkomsten als schoonmaakster. De workshopleiders eisten op tenminste twee momenten haar aandacht op. Ze vertelden haar: “Als het gemakkelijker voor jou is om werk te krijgen, dan moet je man maar thuisblijven. Hij kan ook koken of in elk geval proberen om dat te leren.” Daarop glimlachte haar man nogal opgelaten, en zij ook, terwijl ze elkaar aankeken. De vrouw antwoordde verlegen dat haar man niet zo goed kookte als zijzelf, en dat hun kinderen het leuker vonden om bij haar te zijn dan bij hem. Op het gezicht van de trainers verscheen een rare uitdrukking. “Ja, dat hebben we vaker gehoord”, zeiden ze. Ze waren er nieuwsgierig naar of de vrouw in opstand zou komen en haar man zou confronteren met kritiek op de traditionele rolverdeling tussen hen door op te merken: “Zie je wel, mannen kunnen ook best het huishouden doen. En ik ben beter af als ik buitenshuis kan gaan werken.”

Bijbelgordel

Zaten we met z'n allen in een soort therapiegroep voor gehuwden, voor mensen met relatieproblemen? De workshop zag eruit als ongevraagde en opgedrongen feministische vrouwenempowerment tegen elke prijs, zonder respect voor persoonlijke, culturele en religieuze achtergronden. Het was duidelijk dat de trainers het fantastisch zouden vinden als de Turkse vrouw “subversief” zou worden en in actie zou komen tegen het rolmodel dat haar veronderstelde cultuur haar zou hebben opgelegd. Ik vroeg me af of de trainers wel wisten dat er ook in hun eigen sociale omgeving vrouwen bestonden die ervoor hadden gekozen om huisvrouw te worden. Traditionele rolpatronen komen ook in “autochtone” kringen voor. Denk bijvoorbeeld aan de bijbelgordel. Hoe zou een workshop over naschoolse opvang er in conservatieve christelijke gebieden van Nederland uitzien?

De trainers bleven maar stug doorgaan met hun lezing over wat moderne vrouwen worden geacht te doen in een moderne Nederlandse samenleving. Een van de trainers was van Surinaams-Hindoestaanse herkomst. Men kiest altijd een bewonderenswaardige “allochtone” docent uit om leiding te geven aan dit soort groepen. Zij zouden het levende bewijs zijn dat “integratie werkt” en ze zouden “hun eigen mensen” ook beter kunnen overtuigen. Zichtbaar trots op zichzelf verklaarde ze dat ze een buitenshuis werkende moeder was en ook nog eens een gescheiden vrouw met kleine kinderen, en dat ze erg dankbaar was voor de vele voorzieningen die zij en haar kinderen hadden gekregen.

Stadhuis-isme

De andere “allochtone” trainer voegde er snel aan toe: “En wij vrouwen zijn vandaag de dag erg gelukkig, want vijftig jaar geleden bestonden er nog geen opvangvoorzieningen voor kinderen”. Beiden stelden zich overduidelijk op tegenover allerlei andere culturele en religieuze ideeën, maar bleken over hun eigen standpunten behoorlijk fanatiek te zijn. Hun geloofsovertuiging leek wel “stadhuis-isme”, om het zo maar eens te noemen. Hun workshop had meer weg van een spoedcursus gemeentelijke indoctrinatie dan van een informatieve sessie.

Ik dacht cynisch: ja, we zijn er erg gelukkig mee dat onze samenleving ons in consumentenslaven verandert waardoor zowel vrouwen als mannen hun pasgeboren baby's en peuters acht uur per dag in een crèche moeten onderbrengen om zelf wat geld te kunnen verdienen. Afspraken tussen partners met kinderen over familie-aangelegenheden zijn een zeer persoonlijke keuze. Niemand zou zich daarvoor behoren te schamen of zou daarvoor moeten worden gekleineerd, ongeacht of die keuze voortkomt uit persoonlijke overtuigingen, socio-culturele motivatie of religieuze identificatie.

Fulltime

De houding van de trainers schokte me, zeker vanwege het positieve beeld dat mensen in andere EU-landen vaak hebben over het multiculturele en zogenaamd tolerante Nederland. In het algemeen is het tot nu toe mijn ervaring dat “autochtone” Nederlanders – dat wil zeggen: de “Kaukasiërs”, degenen die behoren tot de oorspronkelijke continentale etniciteit – best goed kunnen luisteren, als ze onder elkaar zijn en ook richting anderen. Iedereen mag zijn eigen hoogstpersoonlijke mening hebben en daar uiting aan geven. Maar betekent dat ook echte acceptatie? Zoals iemand me onlangs duidelijk maakte, zouden we het moeten hebben over acceptatie in plaats van over tolerantie. Er is een flink verschil tussen beide. Maar er was noch acceptatie noch tolerantie van de kant van de workshopleiders.

En er werd ook nog eens verkeerde informatie gegeven. Niemand van de groep werd namelijk duidelijk gemaakt dat het verplicht was om de naschoolse opvang voor twee maanden tegelijk te boeken. Wie zich ervoor aanmeldt, moet altijd een verplichte extra maand erbij nemen. Het werd bovendien zelfs niet eens in overweging genomen dat de vrouwen het lef zouden hebben om er al na één maand mee te stoppen. Vreemd is ook dat de belastingdienst het bedrag van de naschoolse opvang niet volledig vergoedt. Ouders moeten zelf ook een percentage ervan ophoesten, hoewel niet groot (ongeveer tien tot vijftien procent). Toch zijn de ouders zo een aardig bedrag kwijt, zeker als ze meer dan één kind hebben. Nog merkwaardiger is het dat vroeger, zo begreep ik, een alleenstaande baanloze ouder met een kind dat jonger is dan twaalf jaar, maar voor 24 uur per week beschikbaar hoefde te zijn voor de arbeidsmarkt. Dat is niet meer het geval, want deze ouders worden nu ook geacht om fulltime te kunnen werken, zelfs in het weekend, ook ‘s nachts, ook tijdens vakantieperioden, ook als ze ver moeten reizen voor het werk. De alleenstaande ouders, onder wie ikzelf, zijn net als alle andere Haagse bijstandsgerechtigden verplicht om een formulier te ondertekenen waarmee ze akkoord gaan met deze harde voorwaarden.

Arrogantie

Toen ik mijn eerste bijstandsconsulent ontmoette, kreeg ik ook zo’n formulier onder mijn neus geduwd. De man toonde tijdens het gesprek geen gebrek aan arrogantie en onbeleefdheid, om het zacht uit te drukken. Nadat we elkaars hand hadden geschud, stak hij van wal in het Nederlands, in een bijzonder onhandige poging om het ijs te breken.

“Zo mevrouw B., had u problemen om een parkeerplaats voor uw auto te vinden?”

“Niet echt”, antwoordde ik ironisch. “Ik heb geen auto. Ik kwam met het openbaar vervoer”, voegde ik er in mijn eenvoudige Nederlands aan toe. Diep van binnen dacht ik: waarom zou ik in vredesnaam vragen om een uitkering, als ik een auto zou hebben en het gebruik ervan ook zou kunnen financieren? Ik heb zelfs geen fiets. Op het aanvraagformulier voor een bijstandsuitkering wordt juist nadrukkelijk gevraagd of je een auto en andere spullen hebt, zodat men meteen al weet of vermoedt dat je extra geld hebt. Dat deed me herinneren aan een andere vreselijke vraag op het aanvraagformulier: verwacht u binnenkort een erfenis?

“Ik zie dat u een kind hebt. Gaat hij naar de internationale school?”

“Nee, hij gaat naar een Nederlandse openbare school.” Ik dacht: als ik het zou kunnen betalen om mijn zoon naar een particuliere of privéschool te sturen, wat zou ik dan hier in jouw kantoor doen? Op dat moment merkte ik dat ik het gesprek in het Nederlands niet goed kon volgen. Ik vertelde hem beleefd dat ik liever in het Engels wilde praten. Tot mijn ergernis kon de consulent mijn suggestie niet waarderen.

“Als u hier gaat leven, dan moet het voor u en uw kind een prioriteit zijn om Nederlands te leren.” En hij vervolgde op hoge toon, vermengd met nauwelijks verhulde woede: “Je moet Nederlands spreken tegen je kind! Spreek je Nederlands tegen je kind? De overheid geeft veel geld uit aan buitenlandse kinderen, zodat ze snel en goed Nederlands leren praten. En jij, wat ga jij eraan doen?” Ik vroeg me werkelijk af wat het privéleven van mijn kind en mij te maken had met het vinden van werk, maar het gesprek ging verder en ik hoopte er nog steeds het beste van.

“Nee, ik spreek niet echt Nederlands met hem. Ik ken de taal niet goed. Mijn niveau is daarvoor te

laag, maar ik ben zeker in staat om hem met zijn huiswerk te helpen. Ik kan Nederlands lezen. Op basisniveau begrijp ik bijna alles.” Ik zette een pokerface op. Wat voor spelletje was deze man met me aan het spelen? Ik probeerde hem ervan te verzekeren dat ik niet het type ongewenste migrant was dat zichzelf buitensluit en weigert om te integreren. Ik kon wel raden dat dat zijn vrees was. Ik voegde eraan, om hem te behagen: “Na aankomst in Nederland ben ik meteen naar een privé-instelling gegaan om een taaldiploma te behalen.”

“Aaai, die cursussen van die particuliere instituten”, en hij schudde met zijn hoofd. “Hoe ga je een baan vinden als je geen Nederlands spreekt?”

Tirade

Na een korte stilte die eeuwen leek te duren, vervolgde de consulent zijn speurtocht naar mijn leven en loopbaan. “Je bent 54 jaar, mmmmh. Dat is te oud om nog een baan te krijgen. Verplaats jezelf in de positie van een werkgever, besef je dat? Je moet net als hen denken!”

“Sorry, maar ik voel me niet oud”, antwoordde ik onmiddellijk. Inmiddels was ik behoorlijk boos geworden, maar ik was nog niet beland op zijn denigrerende niveau van woede. Waren we ruzie aan het maken of hadden we een gesprek om me te helpen om betaald werk te vinden? Ik vond het behoorlijk teleurstellend en vroeg me af waar hij heen wilde.

“Je hebt universiteitsdiploma’s, mmmmh, laten we eens kijken. Wat zijn dat voor universiteiten?”, vroeg hij minachtend. “De universiteit van Barcelona, de autonome universiteit van Barcelona...” Hij voegde er snel aan toe: “Want weet je, in Nederland hebben we ook van dat soort universiteiten, waar mensen gratis cursussen kunnen doen, waar iedereen makkelijk aan kan meedoen.”

Nu was ik flink kwaad geworden. Ik antwoordde droog: “Gewoon hele normale universiteiten, zoals overal in de Europese Unie.” Wat voor spelletje was deze man toch met me aan het spelen? En zijn tirade ging maar door: te oud, te weinig ervaring, het grootste deel van je leven je eigen werk gecreëerd, alleen met een kind (inderdaad, dat betekent de term “alleenstaande ouder”...), pas twee jaar in Nederland, je laatste loonarbeid is te lang geleden. “Waarom ben je hier sowieso naartoe gekomen, als ik mag vragen?”

Nee, dat mag je niet, dacht ik. Maar toch improviseerde ik een samenvatting over mijn persoonlijke omstandigheden, iets waar ik later nog spijt van zou gaan krijgen.

Voorschoolse opvang

“Mensen kunnen niet zomaar in ons land langskomen en verwachten dat de overheid hen dan wel zal helpen!”, riep hij verontwaardigd uit, en hij vervolgde met: “En je cv, je cv!!”, terwijl hij er met de rug van zijn hand tegenaan sloeg. “Wie gaat al deze pagina’s lezen? Er straalt totaal geen persoonlijkheid uit! Niets!! Waar heb je geleerd om zo een cv op te stellen?”

“Nou, zoals u kunt zien, is het direct afgeleid van het officiële werkagentschap van de Europese Unie. Het is opgesteld volgens hun patroon en het...”

Hij onderbrak me, zoals hij tot nu toe steeds had gedaan, maar deze keer bozer dan ooit: “Ja, ik ken die website!!! Maar dit cv heeft absoluut geen persoonlijkheid!!! Ik neem aan dat als je je eigen visitekaartje zou maken, je al je tijd en aandacht zou steken in elk klein detail erop, de kleur, het logo, het lettertype, enzovoorts.”

In deze fase van ‘de show’ had ik het meest rode gezicht gekregen sinds de basisschool. Ik had er schoon genoeg van, maar ik slaagde er toch nog in om positief te praten over mijn ideeën om zelf werk te scheppen of een bedrijf te beginnen op een gebied dat verband hield met talen.

Natuurlijk onderbrak hij me abrupt. Hij gromde: “Daar ga ik nooit mijn goedkeuring voor geven!! Nooit!! Begrijp je me? Je zult nooit mijn toestemming krijgen om iets te beginnen als zzp-er!” Ik vroeg me af wat hij bedoelde, want ik wist niet eens dat je goedkeuring zou moeten hebben van je bijstandsconsulent om voor jezelf te beginnen. Daarop pakte hij een formulier uit een van zijn bureauladen en verplichtte hij me om dat te ondertekenen. Er stond onder meer in dat ik dag en

nacht beschikbaar moest zijn, veertig uur per week, ook in het weekend en tijdens vakantieperiodes. “Je hebt geen andere keuze dan om dit te ondertekenen! Anders krijg je geen geld! En regel nou eens de opvang van je kind, want anders...! Want het is nu nog niet geregeld!!”

“Dat heb ik al gedaan”, zei ik, behoorlijk vermoeid geraakt. Het voelde alsof ik hoofdpijn zou gaan krijgen.

“Gaat hij al naar de opvang? Heb je daar een contract van?”, schreeuwde hij letterlijk, waardoor andere medewerkers, die zijn woede-uitbarstingen al leken te kennen, achter hun eigen bureau even naar hem opkeken. “Hij moet naar de naschoolse opvang gaan! En ook naar de voorschoolse opvang!!”

In al mijn naïviteit had ik daar nog nooit over gehoord of gelezen. Zelfs voorschoolse opvang? Ik vertelde hem dat tijdens de workshop was gezegd dat we eerst een brief van de consultant zouden krijgen, zodat het kind kan meedoen en dat ik...

Maar hij onderbrak me weer. Woedend greep hij de telefoon en zei: “Geef me in godsnaam de naam van die school, nu! Ik ga ze nu meteen bellen.” Hij vroeg de school naar details over de voorschoolse opvang. Toen hij klaar was met bellen, gaf hij me meteen weer een donderpreek. Hij liet me weten dat de oplossing voor mensen als ik, die er geen idee van hebben “hoe de dingen gaan in Nederland”, was dat ik naar het Werkplein aan de Binckhorstlaan zou worden gestuurd, waar ze genoeg werk zouden hebben. Hij overhandigde me een formulier met instructies en twee afspraken om dat “waardeloze cv” te veranderen.

Ik zei dat ik moest vertrekken, maar hij bleef nog 20 minuten doorpraten. Eindelijk kon ik gaan, flink van streek maar wel in het besef dat deze behandeling niet klopte en dat ik daar wat aan moest doen. Toen ik later op internet naar informatie zocht over het Werkplein aan de Binckhorstlaan, ontdekte ik dat daar baanlozen heen werden gestuurd die men beschouwde als “hopeloze gevallen” voor regulier werk.

Beatrice B.

De ontluisterende ervaringen van een Haagse bijstandsgerechtigde met de reïntegratie-industrie (deel 2)

<http://www.doorbraak.eu/de-ontluisterende-ervaringen-van-een-haagse-bijstandsgerechtigde-met-de-reïntegratie-industrie-deel-2/>

5 mei 2015

Dit is deel 2 van mijn persoonlijke ervaringsverhaal over de bijstandspraktijk in Den Haag, waaronder ook dwangarbeid voor baanlozen.

Voor de volgende stap in mijn “terug naar werk”-traject werd ik “uitgenodigd” om een tweedaagse informatie- en brainstormsessie bij te wonen op het zogeheten [Werkgeversservicepunt](#) aan de Binckhorstlaan 119 in Den Haag, waar ook het Werkplein zit. Ik had van mijn eerste consultant helemaal geen uitleg over die plek gekregen en moest daar op internet zelf naar op zoek gaan. Later begreep ik dat men op die locatie bijstandsgerechtigden naar werk wil dirigeren en dat

Gemeente Den Haag

Wil je graag worden uitgebuit als dwangarbeider? Klop dan even aan bij Sociale Zaken van de gemeente Den Haag.

werkgevers daar “kandidaten” voor dat werk aangeboden zouden kunnen krijgen. Ik vond op de website van het Werkgeversservicepunt de volgende propaganda, die zich niet op bijstandsgerechtigden, maar op werkgevers richt:

Over ons

Kosteloze dienstverlening en een aanspreekpunt

Het Werkgeversservicepunt helpt u met uw personeelsvraagstukken. Wij investeren graag in samenwerking en partnerships op lange termijn. Onze dienstverlening is voor u kosteloos. U krijgt bij ons één aanspreekpunt met kennis over uw branche: uw persoonlijke accountmanager. Samen helpen we Den Haag aan het werk!

De gemeente Den Haag voelt zich verantwoordelijk voor mensen die willen werken, maar nog niet op eigen kracht de weg naar een betaalde baan kunnen vinden. Daarbij werken we graag samen met werkgevers die ook deze verantwoordelijkheid voelen. Als ondernemer draagt u bij aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, wanneer u een kandidaat van het Werkgeversservicepunt in dienst neemt.

Partners

Er is geen enkele partij op de Haagse arbeidsmarkt die zo'n specifiek en uitgebreid dienstverleningspakket aanbiedt als het Werkgeversservicepunt Den Haag. Dat is iets waar we trots op zijn. We werken daarvoor nauw samen met andere gemeenten en onze samenwerkingspartners zoals het UWV WERKbedrijf, de Haeghe Groep en Tempo Team.

De werkgever staat voorop

Wilt u meer weten over de mogelijkheden, over ons aanbod van kandidaten, over mogelijke samenwerking of subsidie? Neem dan vooral contact op met een van onze accountmanagers. Bij ons staan uw wensen centraal.

Griep

Uiteraard was ik het volslagen oneens met de strekking van de tekst. Maar één ding klopte in elk geval wel: de bazen staan inderdaad voorop. En de baanlozen staan achteraan in de rij. Het Werkgeversservicepunt en het Werkplein bleken zich te bevinden in een lelijke industriële en erg luidruchtige omgeving: veel vrachtwagens op de snelweg tegenover het gebouw, een druk kruispunt, slechte openbaar vervoerverbinding met een halte die 250 meter verder ligt, zonder goed voetpad en op een weg waar aan werd gewerkt.

We behoorden in het gebouw te zijn van 8:30 uur tot 12:30 uur, en van 13:15 uur tot 15:30 uur. Bijstandsgerechtigde ouders moesten hun kinderen ruim voor 8:00 uur naar de voorschoolse opvang brengen, wat betekende dat ze heel vroeg van huis moesten gaan als ze waren aangewezen op het openbaar vervoer. Bovendien boden niet alle scholen voorschoolse opvang. De ouders hadden voor hun kinderen vanzelfsprekend ook naschoolse opvang nodig. Als je de pech had dat je kind ziek was of als je zelf ziek was, dan moest je onmiddellijk het Werkplein bellen en kreeg je de

onvermijdelijke waarschuwing van een of andere ambtenaar dat iemand van hen zou gaan controleren of je wel echt ziek was. Het overkwam me dat mijn kind griep had en dat ik door dat proces van ziekmelding en waarschuwing heen moest. Mijn kind beseftte dat en maakte zich er zorgen over. De tijden van mijn workshops in het Werkplein werden aangepast.

Bevelen

De hal van het Werkplein zat vol mensen. De secretariaatsmedewerkers bij de receptie leken gestresst. Twee bewakers hielden de boel in de gaten. De bijstandsgerechtigden zaten te wachten op de workshopleider die hen zou roepen. De sfeer was gespannen. De baanlozen zagen er ziek, bang of depressief uit, of een combinatie daarvan. Een grote groep stond buiten bij de ingang van het gebouw te roken. Een paar medewerkers doken op en riepen de baanlozen. Ze leken wel robotten. Ze toonden niet het geringste teken van beleefdheid of vriendelijkheid, maar spraken enkel droge bevelen uit: “jij gaat hierheen”, “jij gaat daarheen”, “jij gaat met mij mee”, “deze groep gaat naar een andere verdieping”, “heb je je brief meegenomen?”. Er kon nog geen “goedemorgen” vanaf, laat staan dat ze zich aan ons zouden voorstellen. En dus volgden we hen maar, de anonieme meneer X en mevrouw Y. We gingen naar de eerste verdieping.

Ongeveer zeventig mensen zaten al te wachten in een enorme zaal met een groot scherm. Sommigen moesten achterin blijven staan, omdat er niet genoeg stoelen waren. Nu werden we eindelijk welkom geheten: “Goedemorgen en welkom. Er zal een presentatie zijn en een informatief deel. We zijn hier om jullie zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen. Als we allemaal meewerken, dan kan dat soepel verlopen.” Ze boden ons drie mogelijkheden om verplicht onbetaald werk te doen, dwangarbeid dus. De eerste groep moest spullen repareren en recyclen. De tweede groep moest op straten en wegen gaan werken. De derde groep moest algemeen werk voor de gemeenschap doen. De jonge, fitte en sterke baanlozen werden vooral naar het onderhoudswerk op straat gestuurd. Baanlozen van “een zekere leeftijd”, die niet zo hard zouden kunnen werken, moesten naar het reparatie- en recyclingwerk. Daar leek ook voor mij de toekomst te liggen.

Powerpoint

De workshopleiders begonnen met een powerpoint-presentatie, waarbij ze er flink de vaart in zetten. Ik kon me op geen enkel plaatje concentreren. Met dynamische muziek en in een propagandistische stijl werden er lachende mensen getoond die aandachtig een soort lopende bandwerk deden. Anderen waren aan het schoonmaken en spullen aan het herstellen. Sommige arbeiders maakten gebruik van apparatuur, zoals naaimachines om textiel te repareren. Ik kon geen namen van bedrijven of instellingen ontdekken op de gebouwen die werden getoond, behalve van “de Haeghe Groep”. In het laatste deel van de presentatie vertelden wat arbeiders hoeveel werkervaring ze hadden opgedaan en hoe hun leven voorgoed was veranderd. We zagen ook beelden van vrachtwagens die werden volgeladen met afgewerkte producten. De arbeiders in de film waren van middelbare leeftijd. Meer dan de helft was “allochtoon”. Sommige arbeid was vooral bedoeld voor vrouwen. Het viel me op dat een aantal arbeiders een soort arbeidshandicap had.

Na de powerpoint-presentatie, die ongeveer een half uur duurde, kregen we te horen dat we een voor een zouden worden geïnterviewd. Dat bleek ook een half uur te duren. Ongeveer acht interviewers lazen onze namen hardop voor. Sommige namen bleken onuitspreekbaar voor hen te zijn. Sommige baanlozen begrepen niet eens dat hun naam werd voorgelezen. Anderen stonden meteen op en volgden de interviewers. Degenen die waren blijven zitten, kregen de namenlijst te zien om zo hun eigen naam erop te ontdekken. Ongeveer 85 procent van de mensen was “een niet-westerse allochtoon”, zoals men dat in dit land pleegt te noemen.

We gingen naar een grote ruimte die leek op een kantoorruimte of klaslokaal, met zo'n twintig

bureautafels dicht tegen elkaar aan. Men vertelde ons allemaal persoonlijk wat we eerder al met z'n allen te zien hadden gekregen via de power point-presentatie. De conservatie was kort en droog. De vragen werden op een militair- of politie-achtige toon gesteld. "Naam, leeftijd, adres, familiestatus, beroep, enige ziekte?" Toen ik vroeg wat we gingen doen, werd ik afgekapt. Ik moest maar wachten op wat zou gaan komen. Toen ik meldde dat ik een universitaire opleiding had genoten, kreeg ik te horen dat dat er niet toe deed. Want "iedereen is hier gelijk". De medewerker voegde er nog aan toe: "Voor mensen van mijn leeftijd is het gemakkelijk werk. Je kunt de hele dag zitten, terwijl je aan het werk bent." Dat zei hij tegen een vrouw die op dat moment 54 jaar was.

Opgelaten

Ik kreeg een formulier dat ik moest ondertekenen en waarmee ik akkoord zou gaan met de dwangarbeid die men mij wilde opleggen. Ik wist eerst niet wat ik diende goed te keuren, maar werd onder druk gezet om het snel te tekenen. Ik wilde het zorgvuldig doornemen, maar kreeg te horen dat ik dat maar later moest doen. Maar hoe kon ik iets ondertekenen zonder het eerst nauwkeurig te lezen? "Maak je geen zorgen, het is okee. Iedereen moet het tekenen", zo werd me uitgelegd. Ik voelde me behoorlijk bezorgd. Door de grote hoeveelheid mensen was het nogal rumoerig in de ruimte, wat nog meer stress gaf.

Er werd ons verteld dat we naar een ander klaslokaal moesten gaan. We waren met bijna twintig mensen. In dat lokaal werden we verwelkomd door een "allochtone" medewerker van middelbare leeftijd. Hij leek wat aardiger en empathischer, op een goedmoedige paternalistische manier. Hij zei dat hij afkomstig was van Curaçao en deelde mee dat de deelnemers alleen in het Nederlands mochten spreken. "Maar als je problemen met de taal hebt, dan kan ik het wel een beetje uitleggen in het Engels", liet hij er nog op volgen. We moesten een formulier invullen, met al onze gegevens, naam, leeftijd, adres, enzovoorts. Maar die gegevens hadden ze al, dus ik weigerde dat. Daarna moesten we voor de hele groep allerlei details uit ons persoonlijke leven openbaar maken. Sommigen wilden dat niet. En anderen waren er boos over dat ze al die gegevens nu al voor de derde keer moesten noemen. De medewerker was er ontdaan over dat ze dat weigerden, maar zei tenslotte: "Okee, ik begrijp dat jullie het niet opnieuw willen vertellen of opschrijven". Ik voelde me erg opgelaten dat ik al die privé-zaken uit de doeken moest doen ten overstaan van onbekende mensen. Ik was zeker niet de enige die zich zo voelde.

We kregen een pauze van een kwartier, voor wc-bezoek en een kleine snack. Later volgde nog de lunchpauze van 45 minuten. We konden onze lunch van thuis meenemen of naar de vierde verdieping gaan waar een restaurant goedkope maaltijden en snacks verkocht. We kregen te horen waar we in het gebouw niet heen mochten gaan. In de klaslokalen was geen drank (ook geen water) toegestaan, en ook geen hoeden en jasjes. En onze mobiele telefoons moesten daar uit zijn. Let wel: de medewerker droeg zelf een jasje, maar dat was dan ook een elegante, zoals men die in de banksector draagt. Ik heb het vermoeden dat het personeel geen hooligan- en rapper-achtige kleding in de lokalen wilde zien. Maar hoofddoeken waren wel toegestaan, zo werd ons verzekerd.

Tweedehands fiets

We moesten onze cv's in een bestand op hun computers zetten. De medewerker hielp daar bij. We gingen verder met een soort presentatiespelletje. Ook moesten we aanhoren hoe geweldig het was dat de gemeente ons de gelegenheid bood om weer op het goede spoor te komen. Binnenkort zouden we nuttig zijn voor de samenleving, zo wreef de workshopleider het erin. Hij vroeg ons of we bereid waren om een uur of meer te reizen, als dat nodig zou zijn om een baan te krijgen en te houden. Velen zeiden daar "ja" op, en sommigen verklaarden dat ze geen geld hadden om de bus te betalen. Hij stelde voor dat we dan maar de fiets zouden nemen, waarop iemand zei dat hij zelfs geen tweedehands fiets kon betalen. Hij kon ook geen fiets lenen en kende geen vrienden die hem

met de auto zouden kunnen brengen. Vol ongeloof schudde de medewerker zijn hoofd. De persoon zonder fiets zei: “Ik kwam hier helemaal te voet naar toe, en ik ben uitgeput. Wil je soms dat ik een fiets ga stelen?”

De lunchpauze was aangebroken. Ik had nog niet bepaald ontdekt wat ik hier nu aan het doen was of wat ik binnenkort zou gaan doen. In elk geval had ik wel al een hele morgen aan tijd verloren. We kregen een andere medewerker. Ze was “autochtoon”, jong, groot en taai. Haar presentatie was onvriendelijk en arrogant. Ze had een ijzige blik en sprak als een sergeant die een troep soldaten keurt. “Allereerst: hier mag je alleen Nederlands spreken! Geen jassen aan, geen drank, niet zomaar in- en uitlopen.” Ik dacht: daar gaan we weer. Weer een half uur tijdverspilling.

Daarop vroeg ook zij weer aan ons om in het kort te vertellen wie we waren, wat onze leeftijd was en wat we deden (liever gezegd: wat we op dat moment niet deden). Om het nog erger te maken vroeg ze ook: “Wat weet je nog over wat de persoon die naast je zit, vanmorgen over zichzelf heeft verteld?” Iedereen moest dat in het openbaar gaan zeggen. Ik protesteerde daartegen, omdat dat precies was wat we al met de vorige trainer hadden gedaan. De deelnemers begonnen te zuchten, te snuiven en te blazen: “O nee, niet opnieuw!!” Ze was er verrast over dat er openlijk werd geprotesteerd. Sommigen begrepen niet eens wat ze aan het vertellen was, waarop anderen hen probeerden uit te leggen waar het over ging. Dat maakte haar woedend. Ze vroeg hoeveel jaar de deelnemers al in Nederland leefden. “Kunnen jullie nog steeds geen Nederlands praten?” Ze bleek de naam van een Afrikaanse man niet te kunnen uitspreken, omdat die naam “te lang” was. Ook begreep ze niet wat zijn familienaam was en wat zijn voornaam. “Vertel me in het kort maar eens hoe jouw vrienden je noemen, zodat het voor iedereen duidelijk is.” Sommige andere “studenten uit dat leuke klaslokaal” lieten weten dat ze beter thuis op hun computer naar vacatures konden zoeken, in plaats van hier te zitten. Een jongeman die er zichtbaar problemen mee had om zich in het openbaar te uiten, zelfs in een kleine klas als deze, werd erg rood in zijn gezicht en begon te stotteren. Hij fluisterde tegen een vriend die vlakbij zat. Die vriend vertelde de medewerkster vervolgens wat de verlegen man had gezegd. Maar hij kreeg van haar te horen dat dat niet de bedoeling was van deze groep. Ik dacht cynisch: o alsjeblijft, probeer zo onempathisch mogelijk te zijn! Het mag natuurlijk niet te leuk worden. We zijn hier om werk te krijgen.

Alleen Nederlands praten

Ik liet haar weten dat sommige mensen meer moeite hadden om een nieuwe taal te leren dan anderen. Daarop pakte ze meteen de kans om mij naar voren te schuiven als “een rolmodel”. “Kijk toch eens hoe goed je de taal al spreekt, en je bent hier nog maar twee jaar. En zij zijn hier al vijf, zeven of zelfs tien jaar en ze kunnen nog steeds geen...” Op dat moment vroeg ik haar om te stoppen met het trekken van vergelijkingen en met het omlaag halen van andere baanlozen. Mensen knikten en spraken zich er ook over uit. Er was lawaai in de ruimte en de atmosfeer was gespannen.

Ze scheen een duidelijke weerzin te hebben tegen een Engelssprekende Afrikaanse vrouw die nauwelijks Nederlands sprak, en ook tegen twee Afrikaanse mannen, van wie er een Frans sprak. Over de oudere man merkte ze op dat zijn Engels zelfs niet “goed genoeg” was om te worden begrepen als hij ergens tegen protesteerde. De verschrikkelijke vrouw ging vervolgens op de tafel van de man zitten, heel dicht bij zijn gezicht. Wij, de baanlozen, werden geacht om correct, beleefd en niet agressief te zijn. Voor haar gold dat blijkbaar niet. Ik legde uit dat de trainer ‘s morgens in het Engels had gesproken voor degenen die te veel moeite hadden met het Nederlands. Ze was er stomverbaasd over dat hij dat had durven te doen. Zichtbaar boos voegde ze er aan toe: “Dat is simpelweg niet toegestaan. We gaan hier, in dit lokaal en in het hele gebouw, niet iets anders spreken dan Nederlands. Zo zijn de regels en van die regels gaan we niet afwijken.”

En ze vervolgde haar presentatiespelletje weer. De deelnemers ergerden zich steeds meer aan haar

en voelden zich steeds ongemakkelijker worden, om het zacht uit te drukken. Sommigen vertelden me tijdens de pauze dat ze bang waren om de confrontatie met haar aan te gaan, omdat zoiets gevolgen zou kunnen hebben voor hun bijstandsuitkering. Ze kletste over het weer, over hoe we ons voelden, over hoe vervelend het najaar was, na de zomer, over de betekenis die het najaar voor ons had, enzovoorts. Het was inderdaad een koude en regenachtige dag. Haar praatje leek op een monoloog die ze uit het hoofd had geleerd. Ze ging maar door, meer dan vijftien minuten. De deelnemers raakten ontzettend verveeld. Ze schreef op het schoolbord wat de deelnemers hadden gezegd over het weer en de verandering van het seizoen. Vier mensen deden nog mee. De anderen zaten met hun pen te spelen, keken met een verloren blik naar hun bureau of lazen de papieren die ze eerder hadden gekregen. Ik vroeg me verwonderd af: waarom doet ze zo?

Confrontatie

Daarna vroeg ze waarom we een baan wilden, aan ieder van ons apart, opnieuw ten overstaan van de hele groep. Sommigen werden weer kwaad. Ze zeiden dat ze wilden werken omdat je nu eenmaal je brood moet verdienen, zo simpel was het. Een vrouw merkte op dat als ze een baan had, dan hoefde ze niet de hele tijd thuis te zitten en zichzelf te vervelen. Iemand anders zei dat je wel moest gaan werken, omdat je anders straf kreeg van de gemeente. Een man zei dat hij graag zou willen migreren naar een ander land. Hij was via een site aan het solliciteren. Weer een ander liet weten: “Omdat ik wil doen waar ik goed in ben”.

Nadat op het hele schoolbord onze antwoorden waren komen te staan, draaide de medewerkster het vol zelfgenoegzame trots om en toonde ze ons een al door haar volgeschreven schoolbord dat eerder nog verborgen was gebleven voor ons. Op dat bord stond te lezen waarom een werkgever ons eventueel een baan zou willen aanbieden: “omdat je het bedrijf leuk vindt”, “omdat je je nuttig maakt voor de samenleving”, “omdat je de capaciteiten ervoor hebt”, “omdat jij het verschil kunt maken”, “omdat je enthousiast bent over deze taak”, “omdat je werkervaring hebt”, enzovoorts. Onnodig te zeggen dat dit “de juiste antwoorden” bleken te zijn. Ze wilde dat we beide rijtjes antwoorden, die van onszelf en die van haar, zouden overnemen en dat we in kleine groepjes van drie of vier personen zouden nadenken en discussiëren over het verschil in visie, afhankelijk van de kant waar je stond. O, wat een grote ontdekking, wat een mooi leermoment, dacht ik cynisch.

De kwaadste deelnemer, de Afrikaanse man van middelbare leeftijd die “geen fatsoenlijk Engels” zou kunnen praten”, verhief nog steeds zijn stem en vertelde haar dat hij alleen maar geld nodig had, of anders zou hij van de honger omkomen. En dat dit nu de derde keer was dat hij in het Werkplein dit soort sullige spelletjes aan het doen was. En dat hij bovendien was ontslagen vanwege de zogenaamde “crisis” en daarna werd verplicht om voor hetzelfde bedrijf te gaan werken “met behoud van uitkering”, maar dan wel voor veel minder geld. Toen hij daarover had geklaagd en zich zou hebben “misdragen”, was hij voor een paar maanden naar een nog beroerdere werklocatie gestuurd, met de bedoeling om hem te corrigeren en te disciplineren. En nadat dat achter de rug was, was hij weer teruggestuurd naar deze workshop “om te zien of hij zijn lesje inmiddels had geleerd”, zo zei hij. Daarop ging ze opnieuw de confrontatie met hem aan. Ze boog haar lichaam over zijn tafel door haar ellebogen erop te planten en recht in zijn gezicht te staren, op ongeveer twintig centimeter afstand. Ik vond die houding zo fout en agressief! De jongere Franssprekende Afrikaanse man probeerde de oudere man te kalmeren. Als iemand van ons zich zo zou hebben gedragen als zij zelf deed, dan waren de rapen gaar geweest! De anderen waren inmiddels ook flink pissig geworden. De hele klas was in opstand gekomen.

Zelfvoldane grijns

Ik ging voor vijftien minuten de klas uit, in verband met een afspraak die ik eerder had gemaakt met een soort “interne begeleider figuur”. De medewerkster had me dat bij wijze van hoge uitzondering

toegestaan. Ik wilde er zeker van zijn dat iemand in het ambtenarenapparaat er schriftelijk notitie van zou nemen dat ik niet in dit soort trajecten wilde zitten, gezien mijn opleiding en werkervaring. Toen ik terugkeerde, bleek een andere medewerkster een reddingsboei te hebben uitgeworpen naar de dame met de militaire aanpak. Zij maakte ons deelgenoot van haar gedachten door ons de les te lezen over hoe onaanvaardbaar het was om “die aardige docente tegen de muur te zetten”, “hoe onrechtvaardig” we haar hadden behandeld en “hoe negatief onze attitude” zou zijn geweest. Over onze hele groep zou verslag worden uitgebracht aan een leidinggevende manager. Het moest afgelopen zijn met de heibel die we aan het schoppen waren, niet alleen nu, maar ook gedurende de rest van onze training.

Ik en twee anderen gaven onze versie van de gebeurtenissen, wat echter niet in dank werd afgenomen. De ene helft van de klas steunde ons, de andere helft zweeg, uit angst. Het laatste uur was de medewerkster een beetje meer ontspannen. Ze vroeg ons of wij de baan zouden willen hebben die zij voor ons in de kranten zou vinden. Ze verzoon een lijst vacatures voor ons. Ze was wat milder gestemd, maar nog steeds hooghartig. En ze wist het allemaal beter dan wij. “Zo, meneer A, vertel me eens, zou je een baan als afwasser nemen in een keuken in Breda?” A was al vele jaren een beroepskok. “B, ik heb in je cv gelezen dat je verpleegkunde hebt gestudeerd. Zou je een baan nemen in de gehandicaptenzorg?” B was een vrouw van in de dertig. “C, je weet best veel over computers en mobiele telefoons. Zou je willen helpen in een repaircafé?” C was in de veertig en was eigenaar geweest van twee ICT-bedrijven, die failliet waren gegaan. “D, ze zoeken een beveiliging voor een nachtclub. Wat zou je daarvan zeggen?” D was de Franssprekende Afrikaan. Hij zag er sterk uit en had voornamelijk in de bouw gewerkt. “E, er is een vacature voor een klusjesman en conciërge in een publiek gebouw. Zou je willen solliciteren?” E was een zestigjarige man die zijn hele leven huisschilder was geweest, maar nu kampte met gezondheidsproblemen.

De antwoorden van de deelnemers waren betrekkelijk enthousiast. We waren ons er namelijk allemaal terdege van bewust dat ze de vacatures zelf had verzonnen, alleen maar om onze reacties te kunnen peilen. Toen kwam ik aan de beurt: “Jij bent een vertaler en spreekt vloeiend een aantal talen. Een daarvan is Spaans. Zou je een baan accepteren als receptioniste bij de Spaanse ambassade?” Ik antwoordde: “Ja, natuurlijk, waarom niet?” Ze had verwacht dat ik mijn neus zou ophalen voor dat werk, omdat ik een universitair geschoolde vertaler ben, met veel werkervaring. Het werk bij de ambassade was onder mijn niveau, maar ik wilde haar niet het genoegen geven om “nee” te zeggen en daarna een preek over me heen te krijgen. Ik wilde haar niet de kans geven om met een zelfvoldane grijns op het gezicht kritiek te leveren op baanlozen die zogenaamd lui zouden zijn en te weinig moeite zouden willen doen om werk te vinden. Toch greep ze nog de gelegenheid aan om te vertellen over de persoonlijke offers die ze had gebracht door een baan met een studie te combineren. Niets was gemakkelijk in de wereld, zo wist ze, en alle moeite zou zich uiteindelijk lonen. Ze was er echt op getraind om baanlozen te hersenspoelen en psychologische spelletjes met hen te spelen.

Driehoek

De volgende dag bracht ons opnieuw de man uit Curaçao. We moesten een intelligentietest doen in groepjes van drie of vier mensen. Hij durfde weliswaar met sommigen van ons nog steeds een beetje in het Engels te praten, maar voelde zich zichtbaar ongemakkelijk over de gebeurtenissen van de vorige dag. Hij zag er heel wat verdrietiger en gefrustreerder uit en was niet meer zo vrolijk als voorheen. Hij gaf “zijn eigen mensen” uit het Caribisch gebied een reprimande omdat zij na de pauze te laat in het klaslokaal verschenen. Geen wonder, zo merkte hij erbij op, dat mensen uit dat gebied de reputatie hebben dat ze onbetrouwbaar zijn en altijd aan feesten denken. We behoorden niet te laat te komen, zo liet hij weten, anders zouden er sancties volgen.

Tot dan toe hadden we nog niet precies gehoord wat voor werk we zouden gaan doen, voor hoe lang

dat zou zijn en waar dat zou plaatsvinden. We wisten alleen dat een van de plekken “de Haeghe Groep” heette en dat het bij een andere plek om kringloopwinkels zou gaan. We kregen enkel twee papieren met het adres en een foto van de buitenkant van het gebouw. Er stond niet eens bij vermeld hoe je daar met het openbaar vervoer kon komen. “Zoek dat maar uit via 9292.nl”, had hij gezegd. De Haeghe Groep zou een koud gebouw zijn, zo begrepen we. We moesten daar warme kleren en werkschoenen dragen. De kleding kon vuil worden en moest dus niet nieuw zijn. We kregen te horen dat er in het gebouw geen gezellig klein restaurant was, zoals in het Werkplein. We moesten dus ons eigen eten en drinken meenemen. We zouden daar fulltime zijn, van ‘s morgens vroeg tot laat in de middag. De week erna zouden we weer in het klaslokaal moeten zijn om nog wat testen af te leggen, onder meer om ons opleidingsniveau vast te stellen. Daarna zouden we weer bij de Haeghe Groep moeten werken of bij de Kringloop, voor onbepaalde duur. De dwangarbeid was bedoeld om ons te testen op het gebied van organiseren en samenwerken.

Daarom moesten we ook nog een test doen met een driehoek, middelgroot op een vel A4-papier. We moesten eerst individueel en later collectief aangeven hoeveel driehoeken we zagen. We deden er ruim een uur over. We moesten naar het schoolbord gaan om de resultaten van ons onderzoek uit te leggen. De trainer merkte op dat sommigen erg slim waren en dat anderen overhaaste conclusies trokken. Sommigen bleken eigenwijs en anderen stonden open voor kritiek. Hij probeerde sommigen van ons tot een voorbeeld voor de anderen te maken, zodat die zich daar aan zouden kunnen optrekken. Twee deelnemers hadden een uitstekend handschrift. “Een bewijs voor de kwaliteit van ons onderwijs”, zei hij. Zij zouden goede docenten voor de anderen kunnen zijn. Sommigen brachten daar tegenin dat dit alles hen niet dichterbij betaald werk zou brengen en dat ze het fijn zouden vinden als ze hulp zouden krijgen bij het gebruik van computers, om werk te zoeken en een cv op te stellen. Anderen merkten op dat het spel met de driehoek hen niets leerde voor hun zoektocht naar een baan. Ik had de stellige indruk dat dit soort trainingen de grootste ongewilde tijdverspilling was van mijn hele leven. De twee dagen met workshops en dergelijke waren nutteloos voor me. Ik liet de trainer weten dat ik ‘s middags niet zou terugkeren en dat ik overwoog om over het hele traject een klacht in te dienen. “Zeg het tegen niemand hier, maar ergens begrijp ik je wel. Maar ik kan je niet steunen. Doe wat je moet doen!”, zei hij.

Verzet

Ik meldde me af en vertrok. Het voelde geweldig om van dit alles verlost te zijn! Ik leefde mee met de rest van de groep die gevangen bleef zitten in angst, wanhoop en gebrek aan informatie. Met sommigen had ik in vertrouwen kunnen praten. Ze waren erg boos en vonden dat er helemaal niets van deugd was. Maar ze wisten niet wat ze ertegen konden doen. De meesten waren bang dat ze hun bijstandsuitkering zouden verliezen als ze niet zouden meewerken. Nu begreep ik waarom er op een van de papieren die we bij aanvang van het traject hadden gekregen, stond vermeld: “Geen enkele vorm van geweld tegenover de medewerkers zal worden getolereerd”. De hele structuur van dit soort dwangarbeid- en disciplineringstrajecten roept woede en verzet op. De medewerkers vrezen de reacties van de deelnemers die direct en indirect worden gekleineerd en vernederd in dit strafkamp. Ik zou er nog aan willen toevoegen: geef ze geen kans om de situatie naar hun hand te zetten en hun eigen gedrag te rechtvaardigen, mocht je overgaan tot agressie. En geef ze ook geen kans om in je hoofd te kruipen en je gek te laten verklaren. Er moet iets rationeels worden ondernomen tegen dit soort misbruik en uitbuiting, via het organiseren van dwangarbeiders en andere bijstandsgerechtigden!

Beatrice B.

De ontluisterende ervaringen van een Haagse bijstandsgerechtigde met de reïntegratie-industrie (deel 3)

<http://www.doorbraak.eu/de-ontluisterende-ervaringen-van-een-haagse-bijstandsgerechtigde-met-de-reïntegratie-industrie-deel-3/>

8 mei 2015

Gemeente Den Haag

Wil je graag worden uitgebuit als
dwangarbeider? Klop dan even aan bij
Sociale Zaken van de gemeente Den Haag.

Dit is deel 3 van mijn persoonlijke ervaringsverhaal over de bijstandspraktijk in Den Haag, waaronder ook dwangarbeid voor baanlozen. Dit derde deel gaat over de gevolgen van mijn besluit eind oktober 2014 om te stoppen met de deelname aan het onzinnige reïntegratieprogramma op het Werkplein en het Werkgeversservicepunt aan de Binckhorstlaan.

Nadat ik was gestopt, kreeg ik bijna onmiddellijk een gemeentelijke brief om me te herinneren aan mijn verplichtingen “in ruil voor” de bijstandsuitkering die ik kreeg. Op die brief hoefde ik geen drie maanden te wachten, in tegenstelling tot de beslissing op mijn bijstandsaanvraag. De brief was puur ambtelijk formalisme dat bol stond van wetsartikelen om te kunnen

rechtvaardigen dat ik een sanctie opgelegd zou krijgen. Als straf kreeg ik voor 1 maand geen uitkering meer, ten eerste omdat ik niet meer was komen opdagen bij de workshops en ten tweede omdat ik de gemeente niet op de hoogte had gebracht van de reden waarom ik niet meer was gekomen. Het tweede punt sloeg nergens op, want uiteraard had ik wel degelijk gebeld om door te geven dat ik niet meer zou verschijnen. Ik had zelfs gebeld op het voorgeschreven tijdstip, tussen 8:00 en 9:00 uur, en ook naar het nummer dat daarvoor was bedoeld. Dat ging om een algemeen nummer van Sociale Zaken, want het was ons, de baanlozen, niet toegestaan om onze eigen klantmanager of consulent te bellen. Dat bleek me toen ik daarnaar informeerde bij twee locaties van het Werkplein. Ik kreeg toen te horen dat ik mijn consulent niet rechtstreeks mocht bellen.

Veto

Toen ik het algemene nummer belde, vroeg ik of ik een code of een ander bewijs kon ontvangen waardoor ik zou kunnen aantonen dat mijn telefoontje bij Sociale Zaken was geregistreerd. Men deelde me mee dat ik zoiets niet kon krijgen. Mijn telefoontje was “gemonitord”, zo werd me verzekerd. Ik hoefde me geen zorgen te maken. Maar omdat ik me wel degelijk zorgen maakte, bezocht ik een juridisch adviesbureau om een procedure te beginnen tegen de sanctie die mij was opgelegd. Het bureau bood mij gratis juridisch advies, vertelde me wat ik moest doen en verzamelde alle informatie over mijn zaak.

Na een week werd ik gebeld door een manager van een van de locaties waar ik eerder was geweest, namelijk de plek waar baanloze ouders werden “onderwezen” over de naschoolse opvang en andere zaken die op kinderen betrekking hadden gedurende de vakantie. Een bijzonder onvriendelijke dame berispte me erover dat ik niet had doorgegeven dat ik niet kwam. Ik liet haar weten dat ik wel had gebeld en dat ik de gegevens daarover zou krijgen van het mobiele telefoonbedrijf. Ik vertelde haar verder dat ik een jurist in de arm had genomen die een klacht naar de gemeente had gestuurd. Maar de vrouw wilde er niets van weten en herinnerde me eraan dat ik naar de gemeente toe een verplichting zou hebben. Zo waren de regels. En ik zou niet in staat zijn om zonder het

uitkeringsgeld te overleven, voegde ze er nog aan toe, en als dat wel zou lukken, dan moest ik aan mijn kind denken. “Je moet werken om voor hem geld te verdienen!”, liet ze er ook nog hatelijk op volgen. Dat was waarschijnlijk de reden waarom ze me opbelde vanuit het Werkplein waar ik de hersenspoeling over de naschoolse opvang had moeten ondergaan.

Ik vertelde haar cynisch dat de fantastische gelegenheid om mijn kind na school, voor school en tijdens vakanties ergens te kunnen dumpen, me inmiddels al zo'n 900 euro had gekost, en dat de Belastingdienst me tot nu toe nog niet had laten weten dat men de kosten van één maand kinderopvang zou gaan terugbetalen. In plaats van hulp te krijgen, had ik mezelf in de schulden moeten steken, voor niets, sterker nog: om in de toekomst dwangarbeid te kunnen doen. Om die ene maand kinderopvang te krijgen had ik voor twee maanden vooruit moeten betalen. Ik herinnerde haar er ook aan dat de zorg voor ons kleine gezin ook werk was, reguliere arbeid waarvoor ouders moeten betalen als iemand anders het voor ons doet. Ik benadrukte dat ik alles probeerde te doen dat binnen mijn vermogen lag om zzp-er te worden, maar dat het enige dat ik tot nu toe had gekregen het veto was van een consulent, mocht ik het ooit in mijn hoofd durven halen om de zzp-weg in te slaan. Ze antwoordde dat ik er tot dusver blijkbaar niet in was geslaagd om een inkomen te krijgen als free-lance vertaler, want anders zou ik geen bijstandsuitkering hebben aangevraagd. Ik moest walgen van het gesprek. Ze liet ook nog weten dat de procedure die ik tegen de gemeente had aangespannen, geen geldige reden vormde om niet meer deel te nemen aan de verplichte workshops.

Steriele dialogen

Ik ontving gedurende vier maanden dezelfde soort brief, van november 2014 tot februari 2015, een keer per maand. Ik voerde vier of vijf steeds vervelendere telefoongesprekken met gemeente-ambtenaren. Vervolgens werd ik “uitgenodigd” voor een gesprek met een klantmanager over mijn redenen om niet langer meer deel te nemen aan de workshops. Ik belde het opgegeven nummer en liet weten dat ik die redenen al uitgebreid in een brief had uitgelegd, en ook telefonisch. Bovendien had het juridisch adviesbureau mijn complete klacht per mail en per fax naar de gemeente gestuurd. Ik had er dus geen behoefte aan om nog meer steriele dialogen aan te gaan en tijd te verliezen. En ik had er al helemaal geen behoefte aan om me door een of andere ambtenaar te laten hersenspoelen. Ik wilde geen mensen vertrouwen die zeiden dat ik niet had gebeld, terwijl ik dat wel degelijk had gedaan. Bovendien gaven ze weliswaar eindelijk toe dat ze van mijn juridisch adviseur een brief over mijn zaak hadden ontvangen, maar dat zou toch geen verschil maken. Ik moest nog steeds mijn verplichtingen naar de gemeente toe nakomen, zo bleef men maar herhalen.

In december werd ik weer voor een maand op mijn uitkering gekort, om dezelfde redenen als de maand ervoor. In januari ging ik met mijn adviseur naar een locatie van het Werkplein in stadsdeel Laak om te praten met een bemiddelaar van de afdeling sancties. Hoewel het om een veelomvattende zaak ging, bleef hij aandachtig luisteren. Hij maakte kopieën van het beloverzicht van mijn mobiele telefoonbedrijf. Hij leek niet erg hoopvol: regels zijn regels, ik moest de verplichtingen nakomen waar ik mee akkoord was gegaan om mijn uitkering te ontvangen. De adviseur en ik benadrukten nog eens hoe dwingend en willekeurig de beslissing van mijn eerste consulent was geweest. De bemiddelaar bleek de zoveelste ambtenaar te zijn die er alleen maar op uit was om te waken over de voortgang van de rigide uitkeringsbureaucratie. Ik moest een maand wachten voordat ik een antwoord zou krijgen op mijn klacht. Ook in januari zou ik dus zonder inkomen zitten.

Het gemeentelijke antwoord bleek negatief te zijn. Men ging vierkant achter de beslissing van mijn eerste consulent staan om me naar het specifieke dwangarbeidtraject aan de Binckhorstlaan te sturen. Ook beargumenteerde men de beslissing om mij maandenlang geen inkomen te verstrekken. Dat ik de gemeente zogenaamd niet op de hoogte zou hebben gebracht van mijn weigering om nog

langer deel te nemen aan het traject, werd niet eens genoemd in de brief, hoewel dat juist een van de redenen was om mij voor 100 procent te korten op mijn uitkering.

Dakloos

In februari werd ik gebeld door iemand van de klachtenafdeling. Ik kreeg te horen dat ik voor het midden van de maand alle bankafschriften van de laatste drie maanden moest aanleveren. Ook moest ik uitleggen waarom ik niet was ingegaan op de “uitnodigingen” om mijn positie en mijn weigering te verduidelijken. Verder moest ik een kopie van mijn identiteitsbewijs opsturen. Dat deed ik allemaal, waarop ik een brief en een telefoontje kreeg waarmee op drie manieren de druk op mij werd opgevoerd. Ten eerste kreeg ik opnieuw en tot vervelens toe te horen dat een procedure beginnen tegen de gemeente geen geldige reden was om weg te blijven bij het traject dat ik zou moeten volgen. Ten tweede zou ik te veel geld op mijn bankrekening hebben staan, ondanks mijn verklaring met alle bijbehorende details dat ik geld had geleend van een familielid, omdat mijn kind en ik anders niet hadden kunnen overleven. Ten derde zou het familielid dat mij blijkbaar financieel kon en wilde helpen, dat best wel kunnen blijven doen. Dan zou het probleem vanzelf zijn opgelost, zo verklaarde men doodleuk.

Let wel: “het grote geldbedrag” dat ik zou hebben geleend en waar het om ging, was niet meer dan 600 euro per maand voor de vier maanden dat ik was gestraft door de gemeente. Verder had ik 645 euro van de Belastingdienst teruggekregen en ook nog kinderbijslag van de Sociale Verzekeringsbank ontvangen. Zonder dat geld zou ik waarschijnlijk dakloos zijn geworden en mijn toevlucht hebben moeten zoeken bij het Leger des Heils of iets dergelijks. Ik moest voor zes maanden naar de Voedselbank gaan, en Leergeld hielp me met winterkleding en schoenen voor mijn kind. Rond kerstmis hielp een ander familielid ons ook nog, zodat we de winter konden doorkomen. Nu heb ik uiteraard schulden. Mijn toekomst is bijzonder onzeker en hangt af van het resultaat van de rechtszaak. Deze hele kwestie heeft me onnoemelijk veel energie en tijd gekost. Ik blijf proberen om een zzp-er of een vrijwilliger te worden, met of zonder ‘de zegening’ van Sociale Zaken. Ik heb contact met een non-gouvernementele organisatie waar ik vluchtelingen en medewerkers taallessen kan geven.

Rechtvaardigheid

In maart ontving ik opnieuw een brief, dezelfde als in februari. Men eiste nog steeds een geldige verklaring voor mijn weigering om deel te nemen aan het traject. Ook werd ik gebeld door een dame die me nogal opgefokt meedeelde dat de gemeente een heleboel vragen had over mijn bankrekening. Mijn antwoord was hetzelfde als eerder, zoals zich laat raden. In april liet de gemeente weten dat mijn bijstandsuitkering volledig zou worden stopgezet. Ik diende ook nog een persoonlijke klacht in bij het gemeentehuis over het gedrag, de commentaren en de trajectkeuze van mijn eerste consulent. Hoewel de eerste persoon die deze klacht bekeek, behoorlijk aandachtig was en goed luisterde, bleek het antwoord van zijn leidinggevende een complete ontkenning in te houden van alles dat me was overkomen. Mijn klacht werd uiteindelijk verworpen, want men zou naar eigen zeggen geen standpunt kunnen innemen over wat er werkelijk was gebeurd. Men meende dat de consulent sowieso de juiste beslissing had genomen in mijn “terug naar werk”-traject.

Onlangs heb ik te horen gekregen dat mijn rechtszaak eind mei voorkomt. Dat werd hoog tijd, want dit vreselijke avontuur duurt nu al meer dan een jaar, vanaf het moment dat ik in april 2014 bijstand aanvraag. Ik heb niet veel hoop in de rechtszaak, maar ik hou mijn hoofd recht. Ik geloof in rechtvaardigheid, maar ik weet niet in hoeverre er objectief recht wordt gesproken en in hoeverre het recht wordt verkwanseld door het heersende systeem.

Beatrice B.